

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
Факультет менеджменту, адміністрування та
права
Кафедра менеджменту, бізнесу і
адміністрування

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ

Методичні вказівки для самостійного вивчення **дисципліни**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти денної та заочної форми навчання
спеціальності 073 "Менеджмент"

Харків
2024

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ

Методичні вказівки для самостійного вивчення
дисципліни
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти денної та заочної форми навчання
спеціальності 073 "Менеджмент"

Затверджено рішенням навчально-методичної
комісії факультету менеджменту,
адміністрування та права
Протокол № 1 від 17.09.2024 р.

Харків
2024

УДК 005.32(072)

Схвалено
на засіданні кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування
Протокол № 1 від 27.08.2024 р.

Рецензенти:

Данько Ю.І., проректор з наукової роботи Сумського національного аграрного університету, д-р екон. наук, професор;

Ніценко В.С. – доктор економічних наук, професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Психологія управління і бізнесу: методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 073 "Менеджмент" / Державний біотехнологічний університет; упоряд. В.В. Віннікова, В.А. Віннікова. - Харків: [б. в.], 2024. - 20 с.

Методичні вказівки з дисципліни "Психологія управління і бізнесу" розроблено відповідно до навчальної програми. Видання включає організацію та планування самостійної роботи здобувачів.

Видання призначене здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 073 "Менеджмент"

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент Віннікова В.В..

© Віннікова В.В., Віннікова В.А., упорядкування, 2024
© ДБТУ, 2024

ВСТУП

Самостійна робота студентів (СРС) є одним із найважливіших складових освітнього процесу. Фахівець повинен мати фундаментальні знання, професійні вміння та навички діяльності свого профілю, досвід творчої та дослідницької діяльності з вирішення будь-яких проблем. Усі ці складові освіти формуються саме у процесі самостійної роботи студентів, оскільки передбачає максимальну індивідуалізацію діяльності кожного студента і може розглядатися одночасно як засіб удосконалення творчої індивідуальності. Кожен студент навчається самостійно вирішувати проблеми, знаходити оригінальні творчі рішення. Метою самостійної роботи студентів є оволодіння фундаментальними знаннями, професійними вміннями та навичками діяльності з профілю, досвідом творчої, дослідницької діяльності. Самостійна робота студентів сприяє розвитку самостійності, відповідальності та організованості, творчого підходу до вирішення проблем навчального та професійного рівня.

Завданнями СРС є:

- систематизація та закріплення отриманих теоретичних знань та практичних умінь студентів;
- поглиблення та розширення теоретичних знань;
- формування умінь використовувати нормативну, правову, довідкову документацію та спеціальну літературу;
- розвиток пізнавальних здібностей та активності студентів: творчої ініціативи, самостійності, відповідальності та організованості;
- формування самостійності мислення, здібностей до саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації;
- розвиток дослідницьких умінь;

Мета викладання дисципліни «Психологія управління і бізнесу» полягає у формуванні системи знань про сутність та види психології управління, розробку системи цілей; набуття навичок обґрунтування системи психології управління і бізнесу, її реалізації та контролю. Компетентності:

1. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

2.1. Фахові компетентності спеціальності (визначені стандартом вищої освіти спеціальності):

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ФК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ФК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну

взаємодію при вирішенні професійних завдань

ФК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

ФК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

ФК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Результати навчання:

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства,

верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя

ПРН 3 Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

ЗМІСТ

- 1.Мотивація: від базових концепцій до практики.
- 2.Психологія кадрової політики. Психологія формування організаційних структур.
- 3.Організаційні конфлікти: їх регулювання та вирішення
4. Формування ефективного стилю лідерства.
- 5.Значення і види комунікацій в управлінні. Ділова кар'єра в менеджменті. Етика керівника.
6. Організація процесів та процедур менеджменту. Імідж особистості керівника та організації.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. Мотивація: від базових концепцій до практики

Загальні поняття про мотивацію на підприємстві. Основні вимоги до управлінських рішень. Сутність та класифікація мотивації. Моделі прийняття мотиваційних рішень (класична, поведінкова, ірраціональна). Фактори, що впливають на визначення мотивації. «Психологічні» рекомендації щодо розв'язання проблем мотиваційних рішень.

Теми рефератів

1. Загальнотеоретичні методи, сутність, особливості, сфера застосування.
2. Психолінгвістичні аспекти прийняття рішень.
3. Роль і місце мотивації в процесі управління й управлінської діяльності.
4. Інформаційні технології в процесі мотиваційних рішень.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Існує думка про те, що мотивація – це основа управління. У чому роль цієї “основи”? Яке місце займає рішення в циклі управління?
  2. Які основні фактори впливають на розробку та прийняття мотиваційного рішення? Які особливості прийняття рішення можна виокремити, беручи до уваги наявність категорій проблем?
- Порівняйте основні положення ситуатійного та системного підходів в системі мотивації.

ТЕМА 2. ПСИХОЛОГІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ. ПСИХОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР

Теми рефератів

1. Моделювання та прогнозування в процесі психології кадрової політики
2. Проблеми та помилки у процесі прийняття кадрових рішень
3. Фактори, що впливають на якість прийнятих рішень у кадровій політиці
4. Технології підтримки кадрових рішень на основі штучного інтелекту

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Зміст основних етапів прийняття кадрових рішень (за М. Месконом)
2. Обсяг та технологія робіт по забезпеченню підготовки до розробки і прийняття кадрового рішення
3. Етапи підготовка до прийняття кадрових рішень
4. Етапи формування механізму кадрового управління
5. Методологічні підходи до прийняття кадрових рішень

Завдання

Опишіть процес прийняття конкретного кадрового рішення у вашій або відомій вам організації. Визначте етапи, які були пройдені, а також проаналізуйте, які фактори вплинули на прийняття кадрового рішення (зовнішні та внутрішні).

ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЙНІ КОНФЛІКТИ: ЇХ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВИРІШЕННЯ

Теми рефератів

1. Організаційні конфлікти: методи їх вирішення.
2. Основні методи і прийоми вирішення організаційних конфліктів.
3. Евристичні методи розробки рішень.
4. Організація та ефективність використання експертних оцінок.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Принципи і методи прогнозування. Методи екстраполяції. Параметричні методи. Експертні методи. Сутність нормативного, експериментального, індексного методів прогнозування.

3. Сутність і принципи аналізу, область застосування. Методи: порівняння, індексний, балансовий, ланцюгових підстановок, елімінування, графічний, функціонально-вартісний і факторний аналіз і їхнє застосування з ЕОМ.

4. Економіко-математичні методи аналізу. Використання PEST-аналізу (політика, економіка, соціум, технологія), SWOT-аналізу (сильні і слабкі сторони, можливості і погрози), SNN-підхід до аналізу внутрішніх ресурсів (сильної, нейтральної, слабкої позиції).

5. У чому полягає зміст методів вирішення конфліктів? У яких випадках вони набувають широкого застосування?

6. Чому під час вирішення організаційних конфліктів виникає необхідність проведення експертизи? Яка мета її проведення?

7. Як пов'язані прогнозування та процес вирішення організаційних конфліктів? Яка роль прогнозування в психології управління організацією?

ТЕМА 4. ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО СТИЛЮ ЛІДЕРСТВА.

Формування та контроль ефективного стилю лідерства. Управлінські рішення та відповідальність. Ефективність стилю лідерства.

Теми рефератів.

1. Поняття та види контролю щодо реалізації стилю лідерства.
2. Функції контролю реалізації стилю лідерства.
3. Вимоги до ефективного контролю реалізації стилю лідерства. Типові помилки контролю.
4. Організація виконання ефективного стилю лідерства.
3. Соціально-психологічні аспекти лідерства.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Які етапи включає процес виконання стилю лідерства?
2. Які форми і методи застосовуються для формування стилю лідерства?
3. Для чого і як проводять інструктаж?
4. Розкрийте суть, цілі, змісту та процесу лідерства.
5. Охарактеризуйте види лідерства.
6. У чому полягає суть психології поведінки керівника і виконавця в процесі контролю?
7. Що дає контроль підлеглим?

8. Дотримання яких психологічних умов підвищує ефективність лідерства?

9. Охарактеризуйте на конкретному прикладі етапи процесу лідерства.

ТЕМА 5. ЗНАЧЕННЯ І ВИДИ КОМУНІКАЦІЙ В МЕНЕДЖМЕНТІ. ДІЛОВА КАР'ЄРА В МЕНЕДЖМЕНТІ. ЕТИКА КЕРІВНИКА.

Способи та методи комунікацій в менеджменті. Ділова кар'єра, її розробка, прийняття та реалізація. Етика керівника.

Теми рефератів.

1. Основні складники комунікацій в менеджменті.
2. Прийняття ділової кар'єри.
3. Управління етикою керівника.
4. Моделі оцінки та прогнозування кар'єри керівника.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Назвіть основні критерії прийняття оптимальних комунікацій в менеджменті.

2. Що являє собою модель беззбитковості? Для розробки яких управлінських рішень доцільно використовувати цю модель?

3. Що являють собою методи оцінки ділової кар'єри керівника за строками окупності та розрахунковою нормою прибутку? Як саме доцільно використовувати ці методи: обирати один із них залежно від ситуації чи одночасно використовувати обидва методи?

4. Об'єктами фінансового інвестування є грошові та

фондові активи. Які основні моменти мають урахувати менеджери під час розробки та прийняття рішень щодо інвестування в ці активи?

ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ТА ПРОЦЕДУР МЕНЕДЖМЕНТУ. ІМІДЖ ОСОБИСТОСТІ КЕРІВНИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЇ.

Креативність в менеджменті. Формування креативних команд. Творчий процес вирішення проблем в менеджменті.

Теми рефератів.

1. Технології та інструменти для підтримки творчого процесу в командній роботі.
2. Роль креативності в менеджменті: від ідеї до реалізації.
3. Інструменти дизайн-мислення в процесі менеджменту організації.
4. Креативність і ризик: баланс у процесі прийняття рішень.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Що таке креативний підхід у менеджменті та які його ключові характеристики?
2. Які основні етапи процесу розробки управлінських рішень? Як креативність впливає на кожен.
3. Назвіть найбільш розширені методи генерації ідей у процесі прийняття управлінських рішень
4. Які фактори перешкоджають креативності у розробці управлінських рішень та як їх долати?

Проаналізуйте кейс впровадження творчого підходу в успішній компанії (наприклад, Google, Apple або інший приклад для вибору). Визначте ключові елементи їхнього підходу та результату.

ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Усі здобувачі мають можливість звернути одну із запропонованих тем для самостійного виконання поглибленого теоретичного дослідження. Для тих, хто має академічну заборгованість, передбачена можливість вибору додаткових тем із відповідного змістового модуля, що є предметом заборгованості. Завдання мають бути виконані таким чином, щоб кількість додаткових балів дозволила успішно закрити академічну заборгованість і отримати позитивну оцінку за модуль.

У деяких випадках здобувачам можна додати 2-3 додаткових дослідження, щоб ліквідувати заборгованість кожного модуля або набрати достатню кількість балів для досягнення високої оцінки.

Самостійна робота

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточне тестування та самостійна робота				Всього балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		
Т 1-2	Т 3	Т 4-5	Т. 6	
5	5	5	5	20
індивідуальної науково-дослідної роботи				20
Поточне тестування за розділами				60
Загальна оцінка				100

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Під час вибору критеріїв оцінки засвоєння здобувачем програми дисципліни враховано виконання програми і засвоєння матеріалу в частині лекційних і семінарських і практичних занять, а також виконання передбаченої програмою самостійної роботи.

Усі види контролю (усне опитування, письмове опитування, модульне опитування, тестове опитування) тісно пов'язані та організовуються так, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу здобувачів і забезпечити об'єктивне оцінювання рівня їх знань.

Після закінчення вивчення курсу (частини курсу) підсумковий контроль з дисципліни проводиться у формі екзамену і здобувач може набрати протягом семестру в точках контролю від 60 до 100 балів включно.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		оцінка за модуль	для заліку
31-35	A	відмінно	зараховано
28-30	B	добре	
26-27	C		
23-25	D	задовільно	
21-22	E		
13-20	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-12	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Катренко А.В. Основи системного аналізу та методи прийняття рішень: підручник. Львів: «Новий світ-2000», 2019. 396 с.
2. Старіш О.Г. Системологія: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2015. 232 с.
3. Шарапов О.Д., Дербенцев В.Д., Семьонов Д.Є. Основи системного аналізу та методи прийняття рішень: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2013. 154 с.
4. Рева О. М. Прийняття рішень на кожному кроці і... з посмішкою: Посібник. Кіровоград: Поліграфічні послуги, 2017. 308 с.
5. Катренко А.В., Пасічник В.В., Пасько В.П. Теорія прийняття рішень. Підручник. К.: Видавнича група BNV, 2019. 448 с.
6. Клименко М. М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2015. 252 с.
7. Половцев О.В. Системний підхід та інформаційні технології підтримки прийняття рішень в державному управлінні: монографія. Донецьк: Східний видавничий дім, 2010. 206 с.
8. Гевко І.Б. Методи прийняття управлінських рішень: Підручник. К.: КОНДОР, 2009. 187 с.
9. Василенко В. О. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2002. 420 с.
10. Приймак В. М. Прийняття управлінських рішень: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2018. 240 с.

Навчальне видання

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ

Методичні вказівки для самостійного вивчення
дисципліни

Укладачі:

ВІННИКОВА Вікторія Вікторівна
ВІННИКОВА Валентина Анатоліївна

Підписано до друку 22.09.2022 р. Формат 60 x 84 1/16.
Гарнітура Garamond Умовн. друк. арк. – 7,4. Наклад –
100 прим. Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44